

tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 7 1 ● 2008

Vogels in Noord-Holland

Kees Roobeek

● Tekening: Jos Zwarts.

● Broedbiotoop van de nachtzwaluw in de Schoorlse duinen, augustus 2007. Foto: Wim Ruitenbeek.

Nachtzwaluwen

In het westen van Nederland zijn de Schoorlse duinen uniek voor nachtzwaluwen. In de eerste helft van de vorige eeuw broedde de nachtzwaluw nog in diverse duin-gebieden. In de jaren zeventig verdween de soort volledig uit de duinen op één heideveld in de Schoorlse duinen na (Roobeek 1993). Het leek er op, dat de nachtzwaluw ook daar zou verdwijnen, maar er is nu sprake van enig herstel.

In Nederland

In de eerste helft van de vorige eeuw nam het aantal nachtzwaluwen in Nederland enorm af. Heideterreinen verdwenen en het overvloedig gebruik van bestrijdingsmiddelen had een desastreuze invloed op allerlei insectenetende soorten en dus ook op nachtzwaluwen. In de eerste broedvogelatlas van Nederland (Texeira 1979) werd de landelijke stand geschat op ca. 1000 broedparen. Rond 1985 was dit verder afgenomen tot ca. 600 paren (SOVON 1987). Het gaat nu weer iets beter met de nachtzwaluw in Nederland, want de stand is in het laatste decennium ruwweg verdubbeld tot 1200-1400 paren nu (gegevens SOVON). Nachtzwaluwen zijn nu in Nederland vooral in het pleistocene deel te vinden, omdat het bewoners zijn van halfopen heideterreinen en schrale bossen met open delen.

Schoorl en de rest van Noord-Holland

De tabel geeft een overzicht van het aantal territoria in Noord-Holland vanaf 1990. In 1996 lijkt het gedaan met de nachtzwaluwen

in Noord-Holland, want er zijn geen waarnemingen bekend uit dat jaar. Ook in 1997 laten de vogels verstek gaan en het was dan ook een verrassing om in 1998 toch weer het bekende gesnor te horen. Daarna lijkt het ieder jaar, met uitzondering van 2003, weer iets beter te gaan, culminerend tot 6 territoria in 2007. Opmerkelijk hierbij is, dat er nog geen hervestiging is in het PWN-terrein, waar de soort nog tot 1977 in de Verbrande Pan en tot 1986 in het aller noordelijkste deel voorkwam.

Er zijn enkele factoren aan te wijzen, waarom Schoorl voor de nachtzwaluw aantrekkelijker is geworden. Halverwege de jaren negentig zijn stukken dennenbos langs de randen van de heiden gekapt. De kapvlaktes zijn hoofdzakelijk begroeid geraakt met opslag van berken. De bladeren van deze jonge berken vormen in het voorjaar een aantrekkelijke voedselbron voor de rupsen van diverse nachtvlinders, die op hun beurt een belangrijke prooi zijn voor de nachtzwaluwen. Verder is rust belangrijk. Nachtzwaluwen staan te boek als zeer storingsgevoelig. Het kerngebied van de nachtzwaluwen in de Schoorlse duinen wordt jaarlijks in de broedtijd afgesloten. Dat lijkt er in belangrijke mate toe bij te dragen dat de nachtzwaluwen het hier momenteel naar de zin hebben. In 2006 was sprake van een nieuwe locatie op Texel, waar wel een territorium, maar broeden niet werd vastgesteld (med. A. Dijkse). In het Gooi heeft de nachtzwaluw na 1968 niet meer gebroed.

Jaar	Schoorl	Texel
1990	2	
1991	2	
1992	2	
1993	2	
1994	2	
1995	2	
1996	geen waarnemingen	
1997	geen waarnemingen	
1998	1	
1999	3	
2000	3	
2001	4	
2002	4	
2003	1	
2004	4	
2005	4	
2006	5	1
2007	6	

● Aantal territoria per gebiedsdeel per jaar, 1990-2007. Gegevens van SBB, SOVON en de waarnemingenrubriek van VWG Alkmaar e.o.

Kees Roobeek,
Loop 21,
1862 JG Bergen NH

Literatuur

- ROOBEEK, C.F., 1993. De nachtzwaluw *Caprimulgus europaeus* in de duinen van Bergen en Schoorl (ca. 1900-1993). *De Kleine Alk* 11(1): 24-29.
- SOVON, 1987. Atlas van de Nederlandse vogels. Arnhem.
- TEXEIRA, R.M. (red.), 1979. Atlas van de Nederlandse broedvogels. 's Graveland.
- VOGEL, Rob L., 2002. Nachtzwaluw. In SOVON 2002, Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Leiden.